

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. קרן בעין שגנב.....1
- ב. תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין.....3
- ג. כחושא והשמינה משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב ... משום דא"ל
אנא פטימנא ואת שקלת.....5
- ד. שמינה והכחישה משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב ... משום
דאמרינן ליה מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא.....6
- ה. דגול חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שויה זוזא ולבסוף שויה ד' זוזי תברה או שתייה
משלם ד' איתבר ממילא משלם זוזא.....7
- ו. דמעיקרא שויה ד' ולבסוף שויה זוזא קרן כעין שגנב תשלומי כפל ותשלומי ארבעה
וחמשה כשעת העמדה בדין.....9
- ז. בעה"ב שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה
משלם קרן וחומש ואשם.....10
- ח. ואם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל.....11
- ט. ממון המשתלם בראש מוסיף חומש ממון שאין משתלם בראש אין מוסיף חומש אבל
אשם מייתי.....11
- י. התורה ריבתה חמישיות הרבה בקרן אחת.....12
- יא. גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח
שלו הוא מוכר.....12
- יב. נתן לה באתננה חיטין ועשאן סולת זיתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין ... מותר. 14.

דף סה.

א. קרן כעין שגנב

הגניבה והגזילה כשהם בעין ולא קנאם בשנוי, צריך להחזיר החפץ בעין¹, ואינו נפטר בהשבת דמים, ואפילו אם התייקרה, אף על פי שנתייאשו

¹ שו"ע ונו"כ שגד ב

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

הבעלים ממנה, הרי זו חוזרת לבעלים ואין לגזול בה כלום². אולם אם השתבחה הגזילה כגון בהמה שהשמינה יבואר להלן.

גם אם הוזלה הגניבה כגון שנפחת בפחת³ שאינו ניכר, והוא בעין⁴, כגון בהמה שכחשה כחש שיכול לחזור, מטבע שנפסלה במדינה זו ויוצא במדינה אחרת, פירות שהרקיבו מקצתן, וכדומה וכמו שיבואר להלן דף צו: צו. וכן כשהוזל החפץ⁵, מחזיר הגזילה כמות שהיא ואומר לו הרי שלך לפניך, ואינו צריך להשלים הפחת⁶.

ובמקום שמשלם דמים ואינו מחזיר את החפץ הגנוב, אמרו חז"ל כל הגזלנים משלמין כשעת הגזילה.

לפיכך גם אם נפחת שווי הגזילה⁷, ושוה פחות מבשעת הגזילה, בין שפחתו בידים ובין נפחת מאליו⁸, אם הוא פחת הניכר, משלם כפי שוויה בשעת הגזילה⁹.

² שלא תקנו לגזול את השבח אחר יאוש אלא כגון שבח גיזות וולדות, אבל שבח היוקר, אם היתה הגזילה חוזרת בעיניה אינו זוכה בה. שו"ע שם

³ שו"ע ונו"כ שסג א

⁴ אבל אם אינו בעין, ואפילו אח"כ נאבד באונס, אף על פי שאילו היה בעין היה נפטר בהשבה כמו שהוא, מטעם הרי שלך לפניך, כמ"ש להלן, עתה אינו יוצא בהשבת דמים אלא כשווי בשעת גזילה, וכמו שכתב בשו"ע סימן שסג סעיף ב, וכן אם הוזל ואינו בעין משלם כשעת הגזילה, וכתב במחנ"א ה' נזקי ממון סימן א שאפילו רוצה להחזיר חפץ כזה שגזל, אינו יכול לפטור עצמו בכך משום שאין זה כעין שגזל, ועי' שו"ת בית אפרים חו"מ סימן ד.

⁵ פתחי חושן חלק ה פרק ה הערה לא

⁶ שבכולם יכול לומר לו הרי שלך לפניך, ובחזו"א ב"ק סימן טז ס"ק כא תמה לדעת הפוסקים דשומר אינו נפטר בהש"ל, א"כ גזלן לא עדיף משומר אבידה, ויתחייב בהיזק שא"נ מדין שומר, ותיירץ דהתורה לא הטילה על הגזלן חיובים אחרים, כשם שפטור משכר שימוש.

⁷ שו"ע ונו"כ שנג ג, ושסב יא

⁸ , ואפילו נפחת מאליו באונס, שהרי גזלן חייב באונסין, וכן מוכח בסימן שסג סעיף א שבכלל דברים המנוים שם יש פחת הבא מאליו באונס.

⁹ ועל זה אמרו כל הגזלנים משלמין כשעת הגזילה, וה"ה לגנב, ולא אמרו שמשלם כשעת הוצאה מן העולם אלא להחמיר עליו לענין שבח או יוקר, כמו שיתבאר. ועי' ט"ז ריש סימן שסג שלכאורה משמע מדברי כמה ראשונים שבפחת הניכר קונה בשנוי, אבל מעיקר הדין חייב אפילו כשאין שנוי הקונה, כדמוכח בדבריו עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואם התייקרה מאליה ואבד או נשבר הכלי מאליו כגון שהיתה שוה בשעת גניבה שנים ובשעת העמדה בדין ארבעה, אם מתה הבהמה או אבד הכלי מאליו, משלם כשעת שוויה הגניבה¹⁰.

גנב כחושה והשמינה¹¹, או שמינה והכחישה, ונאבדה הבהמה מאליה משלם כשעת גניבה.

ב. תשלומי נפל ותשלומי ארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין

נשתנה שווי הגניבה משעת גניבה, והחפץ בעין, ולא נעשה בו שנוי הקונה, אלא שהוקר או הוזל, אף על פי שהקרן מחזיר כמו שהוא כמו שהתבאר, לענין תשלומי הכפל, אם הוזל אינו משלם אלא כשווי בשעת העמדה בדין¹², ויש אומרים¹³ שגם אם הוקר משלם הכפל כשעת העמדה בדין.

¹⁰ שו"ע ונו"כ שנד ג

¹¹ שו"ע ונו"כ שם ג

¹² טור סימן שנד, ונראה שבזה כו"ע מודים, דכל שהחפץ בעין לא מצינו שישתנה דין הכפל מדין הקרן. וכיון שבקרן יוצא בהחזרת חפץ מוזל, ולא אמר רב בזה אחייה לקרן כעין שננב משום שהיוק שאינו ניכר הוא, כ"ש שיוצא בכפל כשעת העמדה בדין.

¹³ כן משמע בטור שם בדעת הרא"ש, וכן משמע בתוס' בד"ה דתניא ובד"ה אנא מפטימנא, וכ"כ המאירי בהדיא, ונראה דכל שהגניבה בעין לעולם הכפל שוה לקרן, מיהו לסברת ר"ת בד"ה מלאים נראה שרק לגרע כח הכפל משלם כשעת העמדה בדין ולא לייפות, ובחזו"א ב"ק סימן ז כתב גם בדעת הרא"ש כן, וצ"ע כיון שכתב הרא"ש שחייב הכפל בא בשעת העמדה בדין, למה לא נאמר סברא זו גם בהוקר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

איבד הגנב הגניבה בידים או שטבח ומכר¹⁴, אם נתייקר או הוול משעת גניבה, משלם כפל כשעת העמדה בדין¹⁵, ובבעל חי שיש בו דין ד' וה', יש אומרים¹⁶ שמשלם ד' וה' כשעת טביחה ומכירה.

¹⁴ כתב הרמב"ם (פ"א מה' גניבה הלכה יד), גנב בהמה או כלי, ובשעת הגניבה היה שוה ד' ועכשיו בשעת העמדה בדין שוה ב', משלם קרן כשעת הגניבה, ותשלומי כפל או ד' וה' כשעת העמדה בדין, היה שוה בשעת הגניבה שנים ובשעת העמדה בדין ד', אם שחט או מכר או שבר הכלי או אבדו, משלם תשלומי כפל או ד' וה' כשעת העמדה בדין, ואם מתה הבהמה או אבד הכלי מאליו, משלם תשלומי כפל כשעת הגניבה וכתב הרא"ש במימרא דרב (ב"ק דף סה ע"א) קרן כעין שגנב תשלומי כפל וד' וה' כשעת העמדה בדין, דרב איירי בזולא (ולא הזכיר פרטי דין יוקרא לענין כפל וד' וה', כי אם לענין הקרן כההיא דרבה בגזילה, דבתברה או שתייה משלם ד' ובאיתבר ממילא משלם זוזא), דמגניבה וחיים דריש דוקא אחייה לקרן כעין שגנב, הא כפל ד' וה' כשעת העמדה בדין, דלגופיה לא איצטריך אלא לדיוקא, ועוד דסברא הוא דקרן נתחייב בשעת גניבה, אבל כפל וד' וה' לא מחייב עד שעת העמדה בדין, דאי מודה מיפטר, ושעת העמדה בדין דכפל כמשמעותו, כשויו עתה כשיגמר הדין, אבל לענין ד' וה' שמין כמה היה שוה בשעת טביחה ומכירה, דאיהיא שעתא קמחייב, ואם נתייקרה קודם העמדה בדין לא משלם כי השתא, דאפילו קרן אם נתייקרה ואיתבר ממילא משלם כדמעיקרא, כיון דהשתא לאו מידי עבד, וכן אם הוול אזלינן בתר עידן טביחה ומכירה, ע"כ לעניננו

והטור בסימן שנד כתב בהוקר ושחטה או איבדו משלם קרן וכפל כשעת העמדה בדין וד' וה' כשעת טביחה, ובנשבר מאליו משלם קרן וכפל כשעת גניבה, ובהוול כתב בין אם שחט או איבדו ובין נשבר מאליו משלם קרן כשעת גניבה, כפל כשעת העמדה בדין, וד' וה' כשעת טביחה, ואם הוקר או הוול בין טביחה או שבירה לשעת העמדה בדין, לעולם בתר טביחה או שבירה אזלינן.

והב"ח שם והמהרש"ל ביש"ש (פ' מרובה סימן ג) הקשה על דברי הרא"ש שמתחלק בין כפל לד' וה', שגם בד' וה' ניזול בתר העמדה בדין, מטעם דאי מודה מיפטר, וע"כ חולק וסובר שמה שנתייקר בין גניבה להעמד"ב או בין טביחה ומכירה להעמד"ב, אם הבהמה בעין שמין הכל כשעת העמד"ב אפילו ד' וה', ואף על פי שקנאו בשנוי, לא דמי לטלה ונעשה איל שקנאו בשנוי ושל נתגדל, אבל יוקרא שאינו תלוי בגוף הבהמה, שכל הבהמות נתייקרו, לעולם שמין כשעת העמדה בדין, דהשתא בא חיובו עליו. משא"כ אם נאבדה ונכלה מן העולם, אין שמין אלא כמו שהיה שוה בסוף הכליון, דלאחר שנאבדה מן העולם אין נופל עליו יוקרא וזולא. ובדרישה ביאר דברי הרא"ש דמה דדרשינן אחייה לקרן ולא כפל וד' וה', היינו דוקא כשהיה ביוקר בשעת גניבה והוול בשעת טביחה ונשאר כך עד שעת העמדה בדין, אבל אם חזר ונתייקר לאחר טביחה, אינו משלם אפילו הכפל כשעת העמד"ב, אלא כשעת טביחה, וזהו שכתב הרא"ש דהא אפילו קרן וכו' משלם כדמעיקרא, כ"ש כפל, וכ"ש ד' וה', ואם היה בשעת גניבה בזול ונתייקר בשעת טביחה, משלם קרן וכפל כשעת הוצאה מן העולם שאז חל החיוב עליו, ולא ממעטינן אחייה לקרן ולא כפל אלא כשהוול, דרשינן להחיות הקרן ולא הכפל, אבל ביוקר לא דרשינן המיעוט, ומשלם כשעת טביחה, מיהו אם חזר והוול אחר הטביחה, משלם קרן וד' וה' כשעת טביחה אבל כפל כשעת העמדה בדין, דמה שמייעט תורה קרן ולא כפל, לא קאי אד' וה', כיון שאינו תלוי בשעת גניבה, ומה שאמר רב כפל וד' וה' כשעת העמדה בדין איירי כשנשאר באותו שווי, וגם למעם השני שכתב הרא"ש מסברא לא שייך בד' וה' כיון שאינו מחייב עצמו בהודאה. (בפולא חריפתא הקשה לסברת הדרישה שבד' וה' לא מהני הודאתו, דהתייבא אם באו עדים על הגניבה, אבל אם לא באו עדים, הרי מחייב עצמו בהודאתו, ומפרש בכוונת הסמ"ע דכיון שיש אופן שאינו נפטר שוב לא חילקו בכך, ומ"מ מפסק בסברא זו, ועל כן מפרש בטעם החילוק בין כפל לד' וה', דבשלמא כפל מיעטה התורה וא"א לחיובו על שעת חיובו כדי שלא יהא דומה לקרן, אבל בד' וה' אפשר לקיים המיעוט, אף אם נחייבו על שעת חיובו, ניחא טפי לאוקמיה אשעת טביחה ומכירה). ולפי"ז כתב בפרישה דמ"ש הטור ואם הוקר או הוול בין טביחה ושבירה להעמד"ב אזלינן בתר שעת טביחה ושבירה, הך שבירה ט"ס הוא, שהרי אין ד' וה' בשבירה, ובכפל לא אזלינן בתר שעת שבירה אלא כשהוקר אח"כ, ועיי"ש מ"ש ליישב גירסת הספרים בטור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

נאבד החפץ מאליו או מתה הבהמה¹⁷, יש אומרים שבנתייקר משלם כפל כשעת גניבה ובהוזל משלם כשעת העמדה בדין.

ג. כחושא והשמינה משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב ... משום דא"ל אנא פטימנא ואת שקלת

גזל פרה והשביחה שבח יוקר, ושבח שנתפטמה הבהמה מאליה, יש אומרים¹⁸ שלאחר יאוש זכה הגזלן בשבח ויש שאין מחלקים בין לפני או

ובחזו"א ב"ק סימן ז סק"ב מפרש בדעת הרא"ש שבכפל יש ב' פרקים, גניבה והעמדה בדין, ואם העמב"ד פחות מגניבה משלם כהעמב"ד, ואם העמב"ד יתירה משעת גניבה משלם כשעת גניבה, שלעולם אינו משלם יתר על הגניבה, ורק בתברה או שתיה שמשלם קרן כשעת הוצאה מן העולם, משלם גם הכפל כן, ומ"ש כפל כשעת העמב"ד היינו קולא של זולא שבשעת העמב"ד, ואם הוזלה וחזרה והוקרה קודם גמר דין, משלם כשעת העמב"ד, ולענין דו"ה יש פרק של שעת מביחה, שאם הוזלה בשעת מביחה וחזרה והוקרה בשעת העמב"ד אינו משלם יותר משעת מביחה, ומ"ש הרא"ש אבל לענין דו"ה שמין כמה שוה בשעת מביחה, ר"ל שאינו משלם יותר, ואפילו חזרה והוקרה בשעת העמב"ד ועמדה על שוויה בשעת גניבה, אינו משלם יותר משעת מביחה, ומה שסיים הרא"ש ואם נתייקרה קודם העמב"ד לא משלם כדשתא, קאי גם אכפל, ולזה סיים וכן אם הוזל אזלינן בתר שעת מביחה, היינו שהוזלה בשעת מביחה, אף שחזרה והוקרה בשעת העמב"ד אינו משלם יותר משעת מביחה, אף על פי שבשעת גניבה ושעת העמב"ד שוה יותר, כיון שעיקר חטא דו"ה הוא מעשה המביחה, הרי לא טבח אלא בהמה זולה, ועיי"ש מה שנדחק לפרש בדברי הטור

¹⁵ טור סימן שנד, וכן דעת הרמב"ם, ומה שכתב הטור הוסיף שאם נתייקר משעת מביחה עד העמדה בדין משלם כשעת מביחה, כתב הב"ח דלא קאי אכפל, שלעולם משלם כשעת העמדה בדין, וכן משמע בדרישה, אלא שמחלק בנתייקר בין עמד כך לבין חזר והוזל, כמ"ש לעיל.. אמנם לדעת היש"ש נראה שאם נאבדה מן העולם לגמרי, גם בכפל אזלינן בתר שעת הוצאה מן העולם.

¹⁶ טור שם, והיינו שאם נתייקר או הוזל לאחר מביחה ומכירה, אינו משלם כשעת העמדה בדין, אלא כשעת מביחה, אבל היש"ש סובר שאם הבהמה בעולם משלם כשעת העמדה בדין, ואם אינו בעין משלם כשעת מביחה, כמו שנתבאר דבריהם לעיל, והסמ"ע כתב בשם הלבוש שלעולם משלם כשעת העמדה בדין, ולכאורה משמע כן ברמב"ם, אלא שאפשר שהרמב"ם לא איירי בנשתנה משעת הוצאה מן העולם לשעת העמדה בדין.

¹⁷ טור שם, וכמ"ש לעיל מדבריו, והיינו שלעולם הולכין בקולא לענין הכפל, משום שרק לגבי קרן דרשינן אחייה לקרן, אבל היש"ש כתב בשם ר"י שגם בנתייקר משלם כשעת העמדה בדין, כשם שבאיבדו בידים אמרינן שלעולם משלם כשעת העמדה בדין משום דאי מודה מיפטר, נמצא שעיקר חיוב הכפל בא בשעת העמדה בדין, ה"נ במתה או נשבר מאליו, עיי"ש, וכ"כ הסמ"ע שם בשם הלבוש, וכן נראה דעת הגר"א, ועיי' חזו"א שם.

¹⁸ מלשון השו"ע בסימן שסב סעיף ב משמע שלדעת הרמב"ם גם שבח הבא מאליו הוי כגזירות וולדות, ואם נשבח קודם יאוש לא זכה בו, ולאחר יאוש זוכה מתקנת השבים (עיי' באר הגולה סימן שסב אות ה), וכן משמע בסימן שסב סעיף ט שלא הוציא אלא פיתום הבא מחמת הוצאות, ופשטות לשון הרמ"א בסימן שנד ובסימן שסב משמע שאפילו שבח הבא מאליו זוכה הגזלן אפילו קודם יאוש, ואפילו במקום שאין דין שנוי, ועיי' סמ"ע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

לאחר יאוש¹⁹. לפני יאוש, יש אומרים²⁰ שלא זכה בהם הגזלן, ויש אומרים²¹ שזכה בהם.

השביח הגזלן בהוצאות או בטירחה, לכו"ע²² זכה הגזלן בשבח, אפילו קודם יאוש. וכן אם נשתמש בחפץ או עשה בו מלאכה פטור מלשלם שכר.

יש אומרים²³ שבהמה שנתפטמה מאליה ה"ז כהוקר, וכחשה מאליה ה"ז כהוזל לענין הכפל, ויש חולקים²⁴, אבל אם פיטמה הגנב או הכחישה, משלם הכפל כשעת גניבה²⁵.

ד. שמינה והכחישה משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה

וחמשה כעין שגנב ... משום דאמרינן ליה מה לי קטלה

כולה מה לי קטלה פלגא

סימן שסב סק"י וס"ק יז, ועי' דברי משפט סימן שנד סק"ב. ובערוה"ש מחלק בדעת הרמב"ם בין יוקר לבין נתפטמה, ולדבריו מ"ש הרמ"א בסימן שנד סעיף ד דיוקר הוי כנתפטמה, הוא רק לדעת הרא"ש והטור, ומ"ש הש"ך בסימן שסב סק"ד לדעת הרמב"ם להשוות יוקר לפיטום, תמה בערוה"ש, עיין שם, ולכאורה נראה משמעות הלשון יותר כסברת הש"ך. ולדעת הרש"ל שהביא הש"ך בסימן שסב סק"ה, גם הטור ס"ל בשבח יוקר ופיטום מאליו שיש לחלק בין קודם יאוש לבין לאחר יאוש, וכדעת הרמב"ם, אבל הש"ך סובר שלדעת הטור אין הגנב זוכה בשבח יוקר אפילו לאחר יאוש, וגם פיטום מאליו כיוקר, וכמ"ש הרמ"א בסימן שנד סעיף ד. ועיין פתחי חושן חלק ה פרק ה הערה ו.

¹⁹ דעת הראב"ד

²⁰ דדוקא בחושה והשמינה משלם כפל וארבעה וחמשה כעין שגנב משום דאמר ליה אנא מפטימנא ... אבל פיטום דממילא משלם כדחשתא. טור וב"י בדעת הר"י

²¹ ב"י בדעת הרא"ש והתוס'

²² שו"ע ונו"כ שסב ט, וכ"כ הרמ"א שם סעיף ה לענין גזל עפר ועשאן לבנים, דאע"ג דהוי שנוי החזור, כמ"ש בפרק ב, מ"מ השביחה ע"י טרחתו, וכמ"ש בגמרא אנא פטימנא ואת שקלת, והיינו שאין הנזל זוכה בשבח הבא ע"י טירחת הגזלן, אף על פי שגוף הגזילה חוזרת בעיניה. כתב החזו"א ב"ק סימן יז סק"ז דכל שלא נתן לה מזונות יתירים, אף על פי שנתפטמה מחמת מזונות רגילים שהאכילה הגזלן, כיון שנותן לצרכו לא מיקרי פיטום מחמת הוצאות, עיין שם.

²³ טור שנד

²⁴ מובא במאירי

²⁵ טור שם, כדין הקרן, ובזה כו"ע מודים, דבהשמינה אומר לו אנא מפטימנא ואת שקלת, ובהכחישה הרי אמרו מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא, וה"ז בהוצאה מן העולם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

גנב שמינה והכחישה, משלם קרן כשעת גניבה וכפל וד' וה' כשעת העמדה
בדין וטביחה ומכירה²⁶, אולם אם הכחישה הוא משלם הכל, הקרן והכפל
וד' וה' כשעת הגנבה²⁷

ה. דגול חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ד' זוזי תברה או שתייה משלם ד' איתבר ממילא משלם זוזא

אין הגזילה בעין²⁸, ובשעת איבוד היה שוה יותר מבשעת הגזילה, באופן
שאינו זוכה בשבת, אם איבדו הגזול בידים, כגון ששחטה או אכלו, או שיבר
הכלי²⁹, וכן אם מכר הגזילה³⁰, משלם כשעת איבוד או שעת מכירה³¹, ואם
נאבדה מאליה משלם כפי שוויה בשעת גזילה, וי"א שגם אם נאבדה בפשיעה
דינה כנאבדה מאליה³².

לפיכך הגזול חבית של יין מחבירו³³ והרי היא שוה דינר בשעת הגזילה,
והוקרה אצלו ועמדה מארבעה, שיבר החבית או שתה אותה או מכרה או

²⁶ טור

²⁷ טור

²⁸ היינו שאינו בעולם, אבל אם נשתנה וקנאו בשנוי, לעולם משלם כשעת הגזילה, ומשמע אפילו השביח
בינתיים,

²⁹ שו"ע ונו"כ שם ועיין סמ"ע שם ב

³⁰ כתב בנה"מ סימן שנו סק"ד שאם מכר הגנב ביותר משווי ומתרצה הבעלים בקיום המקח ותובע דמי
הגניבה, אין הגנב יכול לפטור עצמו בדמי שוויה כדין תשלומין כשעת הגזילה, דכיון שמכרה ביותר משווי
אמרין כיצד הלה עושה סחורה וכו', כתב בכסף הקדשים סימן שסב דה"ה אם טרח הגזול ומכרו במקום רחוק,
אף על פי שאין לך אלא מקומו ושעתו, מ"מ משלם כשעת הוצאה מרשותו, ומשמע שאפילו שכר טרחתו אינו
מנכה, וצ"ע.

³¹ שו"ע ונו"כ שגד ג', שסב י', והיינו כשעת הוצאה מן העולם, ואף על גב דגזול משלם כשעת הגזילה, שאני
הכא שעד עתה היה גוף הגזילה ברשות בעלים, שאם היתה בעין היתה חוזרת כפי שוויה עתה, ועתה שאיבדה
ה"ז כשעת הגזילה, משא"כ כשנאבדה מעצמה כדלהלן, ובקצה"ח סימן לד סק"ג כתב שחיובו מדין מזיק ולא
מדין גזול, וכ"כ בשו"ת בית אפרים חו"מ סימן ה', אבל בנה"מ שם סק"ה סובר שגם חיוב זה מדין גזול, ועי' אבן
האזל פ"א מה' גניבה ה' יד.

³² בסמ"ע שם כתב שאם נאבדה בפשיעה הו"ל כאיבדה בידים, אבל בקצה"ח סק"ב ונה"מ סק"ג כתבו דכיון
שאין הגזול שומר אינו חייב בפשיעה, ובשער משפט מיישב דברי הסמ"ע דמ"מ דינו כשומר אבירה, דלא גרע
מבא לידו חפץ גנוב שנעשה שומר עליו, וכתב שלדעת התוס' בהיזק שאינו ניכר נפטר בהרי שלך לפניך
³³ שו"ע ונו"כ שם י

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

נתנה במתנה אחר שהוקרה, משלם ארבעה כשעת הוצאה מן העולם, שאילו הניחה היתה חוזרת בעצמה³⁴. נשברה מעצמה או אברה, משלם דינר כשעת הגזילה.

וכבר התבאר לעיל דף יא. שגנב או גזל כלי ושבירו³⁵ או פחתו בידיים, או נשבר או נפחת מאילו, או נתקלקל, אינו יכול להחזיר החפץ המקולקל ולהשלים הפחת, ואין אומרים יתן השברים לבעלים וישלים עליהם מה שפחת, אלא יקח הגזולן החפץ לעצמו, ויתן לגזול חפץ שלם או דמיו³⁶.

אולם אם נשבר רק מעט ושמו עליו שאינו קונה בשינוי³⁷, והבעלים רוצים ליטול הכלי, ושהגנב והגזולן ישלימו עליהם מה שנפחת שומעין להם³⁸, דלא אמרו שחייבים ליתן כלי שלם או דמיו אלא משום תקנת הבעלים ואם הם אינם רוצים בתקנה הרשות בידם ושומעין להם.

³⁴ וכיון שהיתה חוזרת בעינה נמצא דהוקרה ברשות דהגזול. ואף על גב דכל הגזולין אין משלמין אלא כשעת גזילה, הא עיקר גזילה נעשית בשעה ששתאה או מכרה או שבר החבית, דהא עד הנה ברשות הגזול הוה קאי להדרה בעינה מן הדין ועתה קלקלה וגרם שלא הוחזרה לידו בעין, משא"כ כשנשברה מעצמה. סמ"ע שם יט שו"ע ונו"כ שם ה, שם יג

³⁶ ולא דמי לשאר נזקין דשמין להן השברים, אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא. אי בעית אימא קרא, גבי גנב כתיב חיים שנים ישלם, חיים ולא מתים, ובגזול כתיב אשר גזל בעין שגזל יחזיר לאפוקי שברים, אבל בשאר נזקין כתיב [שם כא, לד] והמת יהיה לו מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה. אי בעית אימא סברא והיינו טעמא גנב וגזולן מיד שהוציאו הגניבה או הגזילה מרשות בעלים קנה אותה והוא שלהם ונשבר או נפחת, ברשותם נשבר ונפחת והם צריכים לשלם מה שגנבו וגזלו, אבל מוזק לא קנה הדבר הניזק ואינו חייב לשלם אלא מה שהזיק. לבוש ומעם הראשון שם ובסמ"ע שם י

³⁷ שאם לא כן הרי קנאו הגנב והגזולן בשינוי סמ"ע שם שם שם יא מהמ"מ

³⁸ בנה"מ סימן שמו סק"ט כתב שבכלי שנשבר באופן שיש בו דין שנוי, אף אם נתייקרו השברים, הריוח לגזולן, וכן בהמה שמתה והנבילה שוה יותר, עיין שם. ולכאורה נראה דכל זה אינו אלא לתירוץ המ"מ והסמ"ע, אבל לפי תירוץ המ"ז יש לעיין בזה, דאפשר שחידוש הוא שחידשה תורה בשברים שהבירה ביד הבעלים, וא"כ אף היוקר הוא שלו, ומ"מ נראה שאף לסברת המ"ז אינו אלא לענין שיכול לתבוע החזרת השברים, אבל אם אינו רוצה בשברים, אפשר שמודה המ"ז שאינו יכול לתבוע שבח השברים, ועוד אפשר שאפילו כשרוצה הבעלים בשברים אפשר שאין החידוש אלא בכדי שווים בשעת שבירה, אבל מה שנתיקר משעת שבירה ואילך, כיון שסוף סוף שנוי הוא, ומן התורה קונה, אף על פי שהייב לתת לו השברים, צריך הבעלים להחזיר לו מה שנתיקרו, וצ"ע. ואם הוולו השברים, כתב בנה"מ סימן שסג סק"ז דכיון שאין שמין לגזולן, פחת הוול על הגזולן, ונראה שבוזה לכו"ע הדין כן, (עי' בדיני פקדון פרק ז בדין הוקרו או הוולו השברים), ועוד כתב שם בשם הרשב"א שדוקא בגזולן ממש, פחת השברים על הגזולן, אבל בשואל שלא מדעת, לא קנסוהו כל כך, ואם הוולו השברים פחת הוול על הבעלים (ויש להסתפק אם כוונתו גם שיכול להחזיר השברים אף שלא ברצון הבעלים). וכתב בנה"מ דהיינו דוקא אם הוולו, אבל אם נאנסו לגמרי, ודאי חייב בדין שואל שלא מדעת, וכוונתו דלא עדיף מנאנס בלא שבירה שחייב כיון שדינו כגזולן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואם נשתנה שינוי גמור כשאין לו מעות, ובא לשלם במטלטלין, י"א³⁹ שיכול הנגזל לומר כיון שאינך משלם במעות, נחא לי טפי בכלי זה משאר מטלטלין⁴⁰.

וכן י"א⁴¹ אין גרוע שברים אלו משאר מטלטלין, וגם אם הבעלים אינו רוצה בהם שמיין אותם לבעלים ומשלם בהם ככל שוה כסף. וי"א⁴² שבמקום שחייב הגזולן לשלם דמים, אם יש לו מעות מזומנים אינו יכול לשלם בשוה כסף, אבל אם אין לו מעות יכול לסלקו במטלטלין, וגם בחפץ הגזילה שנפחת, כשאר שוה כסף לפי שוויו עתה.

ו. דמעיכרא שויא ד' ולבסוף שויא זוזא קרן כעין שגנב תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין

גנב⁴³ בהמה או כלי וכיוצא בהם, ובשעת גניבה היה שוה ארבעה ועכשיו בעת העמדה בדין שוה שנים, משלם קרן כשעת גניבה. כמו שהתבאר.

כבר התבאר שאבד החפץ מאליו או מתה הבהמה, יש אומרים⁴⁴ שבנתייקר משלם כפל כשעת גניבה ובהזול משלם כשעת העמדה בדין.

שחטה⁴⁵ או מכרה או שבר הכלי כפל כשעת העמדה בדין וד' וה' כשעת טביחה⁴⁶

³⁹ סמ"ע שם ס"ק כג ועיי' חזו"א ב"ק סימן ז סק"א.

⁴⁰ בנה"מ סימן שמו סק"ט כתב שבכלי שנשבר באופן שיש בו דין שנוי, אף אם נתייקרו השברים, הריחוק לגזולן, וכן בהמה שמתה והנבילה שוה יותר, עיין שם. ואם הוזלו השברים, כתב בנה"מ סימן שסג סק"ו דכיון שאין שמיין לגזולן, פחת הוזל על הגזולן.

⁴¹ ש"ך שני שם ז שלדעת כמה פוסקים לא קיי"ל כהרמ"ה, ואפילו יש לו מעות יכול לסלקו במטלטלין,

⁴² רמ"א שני שם ובביאור הגר"א כתב שלדעת התוס' בב"ק אפילו אין לו מעות אינו יכול לסלקו בשברים, אלא או מעות או מטלטלין שלמים, ועיי' שו"ת בית אפרים חו"מ סימן ה ובחזו"א ב"ק סימן ז סק"ה,

⁴³ שו"ע ונו"כ שני ג

⁴⁴ טור שם, וכמ"ש לעיל מדבריו, והיינו שלעולם הולכין בקולא לענין הכפל, משום שרק לגבי קרן דרשינן אחייה לקרן, אבל היש"ש כתב בשם ר"י שגם בנתייקר משלם כשעת העמדה בדין, כשם שבאיבדו בידים אמרינן שלעולם משלם כשעת העמדה בדין משום דאי מודה מיפטר, נמצא שעיקר חיוב הכפל בא בשעת העמדה בדין, ה"נ במתה או נשבר מאליו, עיי"ש, וכ"כ הסמ"ע שם בשם הלבוש, וכן נראה דעת הגר"א, ועיי' חזו"א שם.

⁴⁵ טור שני

⁴⁶ ואם הוקר או הוזל בין טביחה או שבירה להעמדה בדין לעולם בתר טביחה או שבירת הכלי אזלי' טור שם וכתב ב"י בשם הרא"ש מגניבה וחיים דריש דוקא אחייה לקרן כעין שגנב הא כפל וארבעה וחמשה כשעת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ז. בעה"ב שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם

שבועת הפקדון כיצד⁴⁷, כבר התבאר לעיל דף סג: שכל מי שיש ממון חבירו בידו, בין פקדון בין מלוה, או שגזלו או עשקו או מצא לו אברה ולא החזירה, וכיוצא בזה ותבע ממנו ממון שיש לו בידו וכפר בו⁴⁸, הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר (ויקרא יט פסוק יא) וְלֹא תִכְחֹשׁוּ⁴⁹, זו אזהרה לכפירת ממון. ואין לוקין על לאו זה. לפי שנתן לתשלומין. וגם מכיון שאין בו מעשה.

ואם נשבע⁵⁰ לו על שקר על ממון שכפר בו הרי זה עובר בלאו אחר ועל זה נאמר (שם) וְלֹא תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעֵמִיתוֹ זו אזהרה לנשבע על כפירת ממון, ושבועה זו היא הנקראת שבועת הפקדון.

התובע חבירו⁵¹ בממון שאם הודה בו יהיה חייב לשלם וכפר ונשבע, או שהשביעו התובע וכפר, הרי זה הנתבע הוא חייב בשבועת הפקדון אף על פי שלא ענה אמן, שבשבועת הפקדון אחד הנשבע מפי עצמו ואחד שהשביעו אחר וכפר אף על פי שלא ענה אמן חייב שכפירתו אחר שהשביעו התובע כעניית אמן.

תבעו בממון⁵² שאם יודה לו ויאמר כן הדבר לא יהיה חייב לשלם, כגון שתבעו בקנס שאין אדם משלם קנס ע"פ עצמו, וכפר ונשבע, הרי זה פטור משבועת הפקדון וחייב משום שבועת ביטוי.

העמדה בדין דלגופיה לא אצטריך בדפרישית אלא לדיוקא ועוד דסברא היא דקרן נתחייב בשעת גניבה אבל כפל ארבעה וחמשה לא מחייב עד שעת העמדה בדין דאי מודה מיפטר ובשעת העמדה בדין דכפל כמשמעותו כשיווי עתה כשיגמר הדין אבל לענין ארבעה וחמשה שמין כמה היה שוה בשעת טביחה ומכירה דההיא שעתא קא מחייב עכ"ל.

⁴⁷ רמב"ם הלכות שבועות פרק א הלכה ח – ט וכסף משנה שם שו"ת רדב"ז ח"ה סי' קסב ד"ה הפרק הא' ואפילו אם כחש מחמת הבושה ודעתו להחזירו אח"כ עובר משום לאו זה (מהר"ם שיק על המצוות מצוה רכו חי' הגר"י פערלא לספר המצוות לרס"ג סוף ל"ת מה)

⁴⁹ ונראה שמכחש לעכו"ם אינו עובר בלאו זה שהרי נאמר בעמיתו וכמש"כ בחידושי הריטב"א חולין צד ע"א וכי כתיב בסיפא דקרא איש בעמיתו דממעט גוי, ההיא אדלא תכחשו ולא תשקרו קאי, ובמקום שאין חילול השם בדבר" וכן הוא ביראים סי' קכד [דפוס ישן – רנה] ד"ה נ"ל לפרש וא"כ אם מכחש בגוי מחמת שרוצה להשתמט ממנו עד שיהיה לו מעות ואין חילול השם כגון שהגוי מסופק בדבר וסומך על דברי הישראל יהיה מותר ואין עובר משום לאו זה

⁵⁰ רמב"ם שם

⁵¹ רמב"ם שם פרק ז הלכה א

⁵² שם הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ומה הוא חייב על שבועת הפקדון ששקר בה⁵³, משלם את הקרן שכפר בו עם תוספת חומש, ומקריב אשם ודאי בין שהיה מזיד בין שהיה שוגג שנאמר (שם ה פסוק כא כג) וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בַּפִּקְדוֹן אוֹ בַתְּשׁוּמַת יָד אוֹ בַגְזֵל אוֹ עֲשֵׂק אֶת עַמִּיתוֹ. וגו'. וְהָיָה כִּי וגו' ולא נאמר בו ונעלם ממנו, לחייב מזיד בשוגג.

והוא שיזיד בפקדון או בממון שנתחייב בו וידע בו בשעת שבועה, אבל אם שגג ושכח שיש לו אצלו ממון וכפר ונשבע ואחר כך ידע הרי זה אנוס ופטור מכלום, וכן אם לא ידע שאסור לישבע לשקר על כפירת ממון הרי זה אנוס ופטור.

אם כן היאך היא שגגת שבועת הפקדון, כגון שנעלם ממנו אם חייבין עליה קרבן אם לאו וידע שהיא אסורה ושיש לו אצלו ממון זו היא שגגתה, וזדונה שידע שחייבין עליה קרבן.

ח. ואם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל

הטוען שנגנב הפקדון מביתו⁵⁴, ונשבע על זה ואח"כ באו עדים שנשבע לשקר שהיה הפקדון בידו, דינו כגנב וחייב בכפל, ואם טבח או מכר משלם ד' וה', אבל אם לא נשבע קודם שבאו עדים לא⁵⁵.

ואינו מביא אשם על פי עדים על שבועתו, ואינו מביא חומש שאין החומש משתלם עם הכפל,

ואם באו עדים קודם שישבע אינו משלם אלא הקרן בלבד.

דף סה:

ט. ממון המשתלם בראש מוסיף חומש ממון שאין משתלם בראש אין מוסיף חומש אבל אשם מייתי

⁵³ רמב"ם שם פרק א הלכה י – יא

⁵⁴ רמב"ם הלכות גניבה פרק ד הלכה א

⁵⁵ טור שנו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

טען טענת גנב⁵⁶ ונשבע וחזר וטען טענת אבידה ונשבע ובאו עדים שלא נגנב והודה הוא שלא אבד, הואיל ומשלם תשלומי כפל על פי עדים, אינו משלם חומש על שבועה אחרונה אף על פי שהודה, שהממון המחייבו בכפל פוטרו מן החומש. כמו שהתבאר.

י. התורה ריבתה חמישיות הרבה בקרן אחת

מי שהיה אצל⁵⁷ פקדון וטען שאבד הפקדון או כפר בו ונשבע ואחר כך הודה, וחזר וטען שאבד ונשבע וחזר והודה משלם הקרן הראשון, וחומש אחד על כל שבועה ושבועה שנאמר (ויקרא ה פסוק כד) וְחִמְשָׁתָיו יִסֵּף עָלָיו, מלמד שהוא משלם כמה חומשין והתורה רבתה חומשין הרבה על קרן אחד.

כיצד היה הקרן ארבעה וכפר ונשבע והודה, וחזר וטען שאבד ונשבע, וחזר והודה, וחזר וטען שאבד ונשבע, והודה, משלם שבעה וכל כיוצא בזה.

המחזיר את הקרן לבעלים⁵⁸ וכפר פעם שניה בחומש ונשבע עליו נעשה החומש כקרן לכל דבר ומשלם עליו חומש אחר שנ' וְחִמְשָׁתָיו יִסֵּף עָלָיו מלמד שהוא מוסיף חומש על חומש עד שיתמעט החומש שיכפור בו וישבע עליו משה פרוטה.

יא. גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר

⁵⁶ רמב"ם שם הלכה ו

⁵⁷ רמב"ם הלכות שבועות פרק ז הלכה ט והלכות גולה ואבדה פרק ז הלכה יג

⁵⁸ רמב"ם שם הלכה יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

נשתנה הגזילה⁵⁹ ביד הגזול⁶⁰, אף על פי שלא נתיאשו הבעלים, הרי נקנית לו גוף הגזילה⁶¹, ואינו חייב להחזיר אלא דמים, ובלבד שלא יהא שנוי החוזר לכמות שהיה,

גזל מלה⁶² ונעשה איל⁶³, עגל ונעשה שור, הרי זה שנוי השם וקונה, ומשלם הכפל כמו שהיתה שוה בשעת הגניבה, לפיכך אם טבחן ומכרן אח"כ פטור מד' וה' ששלו הוא טובח ושלו הוא מוכר⁶⁴. ויש אומרים⁶⁵ שאינו שנוי לענין זה עד שגם יגדל ויהיה שנוי ניכר.

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם ה

⁶⁰ בקצה"ח סימן שנד סק"ג משמע דשנוי ממילא ג"כ מיקרי שנוי, ומדברי רש"י מדייק דבעינן שנוי בידים, ונשאר בצ"ע. וכתב בערוה"ש דלא בעינן שנוי למעליותא, שאפילו גזל עץ ועשה ממנו קרשים ששוים פחות מיקרי שנוי. ועי' מרחשת ח"ב סימן ל' שכתב בדעת הרמב"ם דשנוי לגרעותא לא חשיב שנוי, אלא שמ"מ חייב מדין שומר. וכתב באמרי בינה דיני פסח סימן כד שאינו קונה בשנוי אלא כשנתכוין לגזול, כיון שנקנה לו הגזילה לענין חיוב אונסין, אבל כשלא נתכוין לגזול אינו קונה בשנוי (וכ"כ במקור חיים הלכות פסח סימן תנ"ד, ועיי"ש מה שדן בענין חיש חילוף בקמח של מצה, ויתבאר בע"ה בפרק ו' בדין מצה נזולה, ושם יתבאר גם בדין שנוי דלעיסה), ובנה"מ סימן רע"ח סק"ב משמע שאפילו אינו מתכוין לגזול קונה בשנוי, ואפשר דשאני התם דעכ"פ מתכוין לקנות השבת, ועי' פרק ז' בדין שואל שלא מדעת. ועי' להלן הערה לו, ונראה שהקונה מוגנב ג"כ אינו קונה בשנוי, שלא נאמר אלא בנגב וגזלן עצמו.

⁶¹ (וילפינן מקרא דאשר גזל שיהא כעין שגזל, ואם אינו כעין שגזל אינו חייב אלא דמים. ובמ"ז סוף סימן שנד משמע דהא דשנוי קונה היינו שהברירה ביד הגנב שלא להחזיר החפץ אלא דמים, אבל אם הגנב רוצה להחזיר החפץ והבעלים אינו רוצה אלא דמים, הדין עם הגנב, ואפשר שלמד כן מדרגתו חז"ל לשון קנין בשנוי, והרי אין קנין בעל כרחו, ובנה"מ סימן שנא סק"א משמע דשנוי קונה בע"כ, וכ"כ בדברי משפ"ט. ומבואר ברא"ש בפ"ט דב"ק דאע"פ שקנאו בשנוי אינו משלם כשעת שנוי, שמשעת שנוי נקנה לו גוף הגזילה למפרע משעת הגזילה, וכ"כ הי"ש"ש שם, ובאמרי בינה דיני דיינים סימן י' כתב שלכו"ע אינו קונה למפרע, וכונת הרא"ש שאינו נעשה גזלן מחדש בשעת שנוי, כיון שכבר קנאו בקנין הגזילה, ולכן אינו משלם אלא כשעת הגזילה, עיין שם באריכות, ועי' שער המלך פ"א מה' גניבה..

⁶² בלשון תורה עד בן שנה נקרא מלה (וכן עד בן שנה קרוי עגל, ואח"כ נקרא שור), ולענין קרבן אינו נקרא איל עד שיעברו ל"א יום בשנה שניה, ועד אז נקרא פלגס (שאינו כשר לא כמלה ולא כאיל), ולכאורה היה נראה שלענין שנוי לא שייך דין פלגס, אבל מדברי הי"ש"ש פ' מרובה סימן ה' מבואר שגם לענין שנוי אינו מועיל עד שיעברו עליו ל"א יום ביד הגנב, ועוד משמע מדבריו לדעת הרא"ש (שהוא דעת השו"ע, כמו שיתבאר) דה"ה גם נגב פלגס ונעשה איל הוי שנוי.

⁶³ שו"ע ונו"כ שגג א ורמ"א ונו"כ שם י

⁶⁴ רמב"ם הלכות גניבה פרק א הלכה יג, טור שגג

⁶⁵ ש"ך שגג א בשם הי"ש"ש מ"מ מודה הי"ש"ש שבגדלות לבד מבלי שיהא גם שנוי שם ממלה או עגל לאיל או שור לא מיקרי שנוי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

יב. נתן לה באתננה חיטין ועשאו סולת זיתים ועשאו שמן ענבים ועשאו יין ... מותר

אתנן זונה ומחיר כלב אסורין⁶⁶ לגבי המזבח, והמקריב אחד מהן או שניהן כאחד, לוקה אחת, שנאמר (דברים כג פסוק יט) לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב וגו', ומפני מה לוקה אחת על שניהן, מפני שנאמרו בלאו אחד⁶⁷. וי"א⁶⁸ שהם שני לאוין, והמקריב שניהם כאחד לוקה שנים.

ולא רק הקטרה⁶⁹ אסורה אלא אף על שחיטתו לקרבן הוא חייב, ואף המקדיש⁷⁰ אתנן או מחיר כלב למזבח וכן הזורק דמו, עובר אולם לא תביא אין פירושו הבאה ממש אלא זביחה והקרבה, ולפיכך אינו חייב על ההבאה ברגליו לעזרה.

אי זהו אתנן⁷¹, האומר לזונה הבעלי לי ואתן לך דבר זה בשכריך, ובעלה ונתן לה. אחת זונה⁷² נכרית⁷³, או שפחה או ישראלית שהיא ערוה עליו⁷⁴ או

⁶⁶ והקטרה צריך כזית (מנחת חינוך מצוה תקעא אות ב)

⁶⁷ רמב"ם איסורי המזבח פ"ג ה"ז

⁶⁸ הרמב"ן והנמשכים אחריו מונין לשני לאוין, ולוקין שנים אם הקריבו שניהם כאחד. והדברים ארוכים ועתיקים, עיין בספר המצוות לרבינו בשורש התשיעי וברמב"ן שם

⁶⁹ יראים רצג תוספתא מכות פ"ד

⁷⁰ בספרי (כאן) מביא, לא תביא וגו', נאמר כאן תועבה, ונאמר להלן (דברים י"ז, א') תועבה גבי לא תזבח שור וגו' אשר יהיה בו כל מום וגו', מה תועבה האמורה להלן זובח אף כאן זובח, מבואר להדיא דעל זביחה ג"כ חייב כמו בבעל מום ובמנחת חינוך שם אות ב כתב שאין המקדיש חייב ולא ציין לדברי התוספתא

⁷¹ רמב"ם שם פ"ד ה"ח מנחת חינוך מצוה תקעא אות י ערוך השולחן העתיד שם סי' נו סעי' יג

⁷² ואע"ג דגויה אין איסורה אלא משום שבית חשמונאי גזרו עליה ועיין ברמב"ם איסורי ביאה פ"ב ה"ב כתב בערוך השולחן העתיד איסורי מזבח סי' נו סעי' ב דבאמת היא זונה ואסורה לכהן מן התורה רק כיון דזונה מותרת לישראל אתו אינהו וגזרו על ישראל שיתחייב משום זונה

⁷³ ויאינו מבואר בגוי שנתן אתנן לגויה דהם לאו בני קידושין, או עבד לשפחה או גוי לשפחה או עבד לגויה אם הוא אתנן זונה, והנראה מהגמרא ומהרמב"ם (כאן) דצד אחד ישראל בעינן אז הוא אתנן, ולא בגוים או בעבדים אם אין ישראל באמצע, ומ"מ צ"ע בדברי (מנחת חינוך שם אות יג)

⁷⁴ ואע"ג שלא היתה יכולה לחייבו על פי בית דין לשלם לה האתנן, אלא שלצאת ידי שמים בלבד הוא שחייב לשלם לה, כגון שבא על אמו, שהוא מתחייב בנפשו ופטור בדיני אדם מן הממון שנתחייב דקים ליה בדרבא מיניה, אעפ"כ הרי זה אתנן, ואין אומרים שכיון שפטור בדיני אדם הרי זו מתנה, מאחר שלצאת ידי שמים חייב ליתן לה השכר שהתנה, שאתנן סתם אמרה תורה, אפילו בא על אמו עיין בב"ק ע"ב וברש"י ותוס' שם ד"ה אילו ועי"ש בשיטה מקובצת בשם המאירי שכתב בשם חכמי הצרפתים שבאתנן חייב לשלם אף בדיני אדם שלא אמרו אין אדם מת ומשלם אלא בדבר הבא דרך נזקין אבל בדבר שקבלו עליו דרך תנאי משא

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מחייבי לאוין או חייבי עשיין⁷⁵ אבל הפנויה אפילו נדה⁷⁶, ואפילו היה כהן, אתננה מותר. וכן אשתו נדה אתננה מותר אע"פ שהיא ערוה.

י"א⁷⁷ שאינו אתנן אלא אם היה בזנות הזאת, איסור לאו או כרת או איסור עשה, אבל אם בביאה הזאת לא היה לאו וכרת או כרת, אע"ג שכבר נבעלה לחייבי כריתות או לחייבי לאוין, ונעשית זונה לכהן, אעפ"כ אין אתננה אסור. וי"א⁷⁸ שכל שנעשית זונה מכבר, ע"י שנבעלה לאסור לה אתננה אסור⁷⁹. כיון שנתן לה בתורת אתנן⁸⁰. וי"א שאף זונה המופקרת לכל⁸¹ אתננה אסור.

אין אסור⁸² משום אתנן ומחיר אלא גופן, לפיכך אינו חל אלא על דבר הראוי ליקרב על גבי המזבח כגון בהמה טהורה, ותורין ובני יונה, ויין, ושמן, וסולת. נתן לה מעות ולקחה בהן קרבן, הרי זה כשר.

נתן לה חטים, ועשאתן סולת, זיתים ועשאתן שמן, ענבים ועשאתן יין, הרי אלו כשרים שכבר נשתנו⁸³.

י"א⁸⁴ שלא הותרו שינויו, אלא כשהיא שינתה את הדבר קודם הביאה, שמכיון שקנאתו בשינוי, לא נתחייבה אלא דמים ואין איסור אתנן חל על דמים, אבל לאחר שכבר חל על הדבר, איסור אתנן אין האיסור נפקע על ידי שינוי.

ומתן כגון אתנן וכגון חוסם פרה שקבל עליו שלא לחסום ואף אם לא קבל עליו מכל מקום הרי הוא כמי שקיבל הואיל ומן התורה היא וכן משמע ברמ"ה בשיטה שם אבל המאירי כתב שהעיקר בדברי רש"י ותוס'

⁷⁵ כיון שנעשית בביאה זו זונה לכהונה

⁷⁶ וע"ע בערוך השולחן העתיד שם סעי' ח דכיון שיכולה להנשא לו לאחר זמן אינה זונה ואע"ג דגם זונה שנבעלה לחייבי כריתות יכול ישראל לישא לאחר זמן עכ"פ ככונן שכתב נקראת זונה א"כ הוי אתננה אתנן זונה

⁷⁷ דעת הרמב"ם

⁷⁸ דעת רש"י ותוספות

⁷⁹ עיין בערוך השולחן העתיד שם סעי' ו שפירש ברמב"ם נמי כדיעה זו וגרס בדבריו אחת זונה כותית או שפחה או ישראלית או שהיא ערוה עליו ופי' דישראלית זונה הינו שנבעלה מכבר לחייבי כריתות

⁸⁰ ביאור הלכה סימן קנ"ג סעי' כא ד"ה אלא איסור

⁸¹ רש"י בלשון אחר בתמורה ל ע"א ד"ה ובנין אב ועיין בביאור הלכה שם ד"ה אבל באלו שבעיר שיש בה עכו"ם גם לדעת תוס' אסור כיון שתלינן שנבעלה לגוי

⁸² רמב"ם שם הלכה יד

⁸³ שם הט"ו

⁸⁴ יראים רצ"ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שינוי הבא מאליו, כגון שנתן לה טלה ונעשה איל, אינו שינוי⁸⁵ באתנן⁸⁶.

⁸⁵ ריטב"א ע"ז מו. אע"ג שי"א שגבי גזל הוי שינוי ועיין שם במנחת חינוך אות ה שכתב צ"ע על הרמב"ם כאן דכתב, נתן היטין ועשאתן סולת וכו' זיתים וכו', דהוי ליה שינוי מעשה בידים, ולא כתב רבותא טפי דאפילו שינוי דממילא כגון דנתן טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור ג"כ נפקע אתנן ומחיר ומותר להקריבם, מוכח שדעתו דהוי שינוי ובתועפות ראם אות י על היראים שם השיג על דברי המנחת חינוך

⁸⁶ ועיין במנחת חינוך שם אות ה דנראה שם בסוגיא, דבשינוי החזור, כמו דלענין גניבה וגזילה אינו קונה הוא הדין דלא מהני לענין אתנן ומחיר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

